

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Затверджено
Вченою радою філософського факультету
Протокол № 196/7
від 14 червня 2016 року
Голова вченої ради Рижак Л.В.

**ПРОГРАМА
вступних випробувань з філософії
галузі знань 022 «Гуманітарні науки»
для вступників до аспірантури з нефілософських спеціальностей**

Вступні випробування до аспірантури проводяться на основі «Програми з філософії» для нефілософських спеціальностей в обсязі 3-х кредитів (90 год.).

Для зручності в підготовці до вступного іспиту тематичні блоки подаються у формі запитань, що згруповані у восьми частинах «Програми...» для студентів нефілософських спеціальностей

Оцінювання рівня знань вступників до аспірантури відбуватиметься за 100 бальною шкалою:
в кожному білеті – 5 питань по 20 балів:
61-74 бали - задовільно, 75-84 бали - добре, 85-100 балів – відмінно.

Програму підготував проф. А. Ф. Карась

© Анатолій Карась, 2016
© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2016

ЛЬВІВ 2016

**Перелік орієнтовних питань
з філософії галузі знань 022 «Гуманітарні науки»**

Тема 1: ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ

1. Поняття світогляду, його структурні елементи і предметні відношення. Типологія світоглядів.
2. Що таке міфологія? Назвіть її основні функції й охарактеризуйте.
3. Розкрийте зміст спіритуалізму (ідеалізму) та матеріалізму у філософії.
4. Охарактеризуйте проблематику і суть філософського дуалізму і назвіть його представників.
5. У чому полягає проблема визначення філософії як науки? Охарактеризуйте сутність проблеми «подолання метафізики». Чи є філософія науковим знанням?
6. У чому полягають особливості релігійного світогляду?
7. Назвіть основні світоглядні ідеї індійського філософського мислення і запропонуйте їхню характеристику.
8. Які принципи закладено в основу китайської філософії Конфуцієм?
9. Окресліть особливості античного філософського мислення досократичного періоду.
10. Чому вважається, що філософія Сократа викликала радикальну переорієнтацію мислення? У чому її історичне значення?
11. Предмет філософії, його структура та головні ділянки.
12. Назвіть основні функції філософії і запропонуйте характеристику кожної.

Тема 2: ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

13. Становлення і розвиток філософії у країнах Близького Сходу та Індії.
14. Особливості філософії в Давньому Китаї.
15. Іонійська (мілетська) філософія природи (натурфілософія).
16. Елейська філософська школа.
17. Сократ як філософ: головна проблематика тексту Платона “Апологія Сократа”. Сократичні школи.
18. Об’єктивний ідеалізм Платона
19. Філософія Аристотеля.
20. Епікуреїзм і стоїцизм.
21. Характерні особливості античної філософії досократівського й після сократівського періодів.
22. Ключові ідеї і постаті християнської філософії.
23. Характерні особливості філософії Середніх віків: від патристики до схоластики.
24. Філософські погляди А. Августина.
25. Номіналізм і реалізм у середньовічній філософії.
26. Філософія Томи Аквінського.
27. Натурфілософія Ренесансу: від Миколи Кузанського до пантеїзму Джордано Бруно.
28. Особливості емпіризму та раціоналізму у філософії Нового часу.
29. Філософія Ф. Бекона, філософський раціоналізм Р. Декарта та особливості картезіанської філософської парадигми.
30. Пантеїзм Б. Спінози.
31. Скептицизм Д. Г’юма.
32. Філософія І. Канта: головні праці та ідеї.
33. Філософія французького Просвітництва.
34. Діалектична філософія Г. Гегеля: головні праці та ідеї.

Тема 3: ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ XIX-XX СТ.

35. “Філософія життя”: Артур Шопенгауер, Фрідріх Ніцше, Анрі Бергсон.
36. Філософія позитивізму як критика класичної метафізики: Огюст Конт,

емпіріокритицизм, неопозитивізм.

37. Постпозитивізм Карла Раймунда Поппера.

38. Особливості лінгвістичного повороту у філософії: ідеї та постаті.

39. Особливості екзистенційної філософії К. Ясперса, М. Гайдеггера, Ж.-П. Сартра і А. Камю.

40. Філософія неотомізму: Жак Марітен, Етьєн Жільсон.

41. Феноменологія Едмунда Гусерля.

42. Філософська герменевтика Ганс-Георга Гадамера.

43. Філософія американського прагматизму.

44. Від структуралізму до постмодернізму.

45. Особливості комунікативної і практичної філософії кінця XX – початку XXI століть: головні ідеї і постаті.

Тема 4: МЕТАФІЗИКА, ОНТОЛОГІЯ і ДІАЛЕКТИКА

46. Поняття онтології у філософії: визначення понять «субстанція», «монізм», «дуалізм», «плюралізм», «матеріалізм», «ідеалізм».

47. Метафізика: її місце у філософії та в її історії.

48. “Метафізичні розмисли” Р. Декарта.

49. Проблема апіорності знання. “Критика чистого розуму” і “Критика практичного розуму” І. Канта.

50. Характерні відмінності між класичною онтологією і некласичною.

51. Діалектика як філософське вчення. Предмет діалектики. Поняття законів і принципів діалектики.

Тема 5: ГНОСЕОЛОГІЯ, ЕПІСТЕМОЛОГІЯ і ПРАКСЕОЛОГІЯ

52. Предмет гносеології, її місце в системі філософського знання.

53. Поняття "знання" в класичній та посткласичній традиції.

54. Структура знання: види, рівні та форми. Особливості теоретичного знання.

55. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Раціоналізм та сенсуалізм.

56. Проблема критерію істини і поняття досвіду та його типи.

57. Поняття суб'єкта та об'єкта пізнання. Пізнання як комунікація і розуміння. Діалогічний характер пізнання.

58. Специфіка наукового пізнання. Структура наукового знання: взаємозв'язок емпіричного та теоретичного.

59. Раціональність як основа єдності наукового знання. Від теоретичної до соціальної раціональності.

60. Особливості некласичної теорії пізнання. Формування парадигми постмодерної науки.

61. Кун «Структура наукових революцій»: концепція історичної динаміки науки.

62. Поняття методу та методології в науковому пізнанні. Особливості філософської методології.

Тема 6. АКсіОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

63. Особливості аксіології як ділянки філософського знання.

64. Аксіологічне розуміння культури у європейських філософських течіях. Циклічний підхід (О. Шпенглер).

65. Філософія культури і цивілізації: головні проблеми, підходи і постаті.

66. Людина як предмет філософського аналізу. Природа людини. Раціональний і нерациональні погляди на природу людини в історії філософії.

67. Філософська антропологія як напрям філософії XX ст. і метод пізнання реальності. Антропологічні пошуки М. Шелера та М. Бубера.

68. Психоаналітична концепція людської природи в теорії З. Фрейда: натуралістичне тлумачення.

69. Характерні особливості есенціалістського та екзистенційного тлумачення людського буття.

70. Етика як філософське вчення. Добро як вартість здійснення людського в людині.

71. Естетика як філософське вчення. Краса як вартість. Об'єктивістські і суб'єктивістські концепції краси.

Тема 7: СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ І ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

72. Міфологічний тип світогляду як спосіб осягнення історії. Проблеми сучасного розуміння міфологічного осягнення історії.

73. Історія в світлі християнського віровчення. Основні напрямки християнської філософії історії в ХХ ст.

74. Предмет соціальної філософії і філософії історії.

75. Матеріалістичне витлумачення історичного процесу.

76. Нелінійне тлумачення історичного процесу в морфології історії О. Шпенглера.

77. Цивілізаційна концепція історії А. Тойнбі.

78. Історизм та "історицизм" в концепції К. Попера.

79. Соціально-політична філософія М. Драгоманова і І. Франка.

80. Концепція відкритого суспільства: К. Попер. «Відкрите суспільство та його вороги».

81. Екологічна криза і синергетика як новий діалог людини з природою.

82. Поняття духовного життя людини і суспільства.

83. Демократія як соціальний феномен. Демократія і тоталітаризм.

84. Поняття громадянського суспільства і проблеми його становлення в Україні.

85. Національне державотворення і громадянське суспільство: поступ і суперечності.

Тема 8: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

86. Філософська культура в добу стародавньої Русі. «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона як перша пам'ятка давньоукраїнської філософської думки.

87. Філософська думка в Києво-Могилянській академії: логіка, натурфілософія, метафізика.

88. Філософія Григорія Сковороди: вчення про дві натури і три світи.

89. Етичні погляди Григорія Сковороди: зріднена праця, нерівна рівність, свобода й покликання.

90. Український романтизм: філософія і світогляд. Руська Трійця, Гоголь, Костомаров, Шевченко.

91. Філософія Памфіла Юркевича. Серце та його значення в духовному житті людини.

92. Іван Франко як філософ. Позитивізм у соціальному вченні Івана Франка.

93. Філософія національної ідеї в Україні: Т. Шевченко, Леся Українка, Д. Донцов, М. Міхновський, В. Липинський, В. Винниченко.

94. Українська діаспорна філософія: від Д. Чижевського – до О. Кульчицького.

95. Українська філософія доби державної незалежності: стан, ідеї, постаті.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

для підготовки до вступного випробування і поглибленого вивчення філософії

1. Аврелій Августин. Сповідь. – Львів, 2008.
2. Аристотель. Метафізика // Аристотель. Соч. в 4-х томах. – Т. 1., М., 1976.
3. Бекон Ф. Великое восстановление наук. Соч. Т.1 – С.63–68.
4. Богачов А. Філософська герменевтика. – К.: Курс, 2006. – С. 90–106.
5. Бойченко І. В. Філософія історії. – К., 2000. Міфологічний світогляд — перший тип осягнення історії. – С. 17-38.
6. Вандельфелс Бернхард. Вступ до феноменології. – К.: Альтерпрес, 2002. – 176 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).

7. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К.: Основи, 1994. Професійна етика аскетичного протестантизму. – С. 115–182.
8. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат. Tractatus Logico-Philosophicus, Філософські дослідження. – К.: Основи, 1995.
9. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Пер. з нім. – К., 2001.
10. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. – К., 1994.
11. Гадамер Г.-Г. Істина і метод: основи філософської герменевтики / Пер. з нім. О. Мокровольський. – К.: Юніверс, 2000. – Т. I. – 464 с.
12. Гайдеггер М. Дорогою до мови. – Львів: Літопис, 2007. – 232 с.
13. Гегель Г.В.Ф. Енциклопедія філософських наук: в 3-х т. – М., 1974. – Т. 1. – Наука логіки. – С. 421–424.
14. Горський В. Історія української філософії. – К., 2001.
15. Грінфельд Л. Типи націоналізму // Націоналізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2000. – С. 688–704.
16. Гусерль Е. Досвід і судження. Пер. з нім. – К., 2009.
17. Гелнер Е. Нації і націоналізм. – К., 2003.
18. Дашкевич Я. Дорогами української Кліо // Пам'ять століть. – 1996. – № 3.
19. Декарт Р. Метафізичні роздуми. – К., 2002.
20. Декарт Р. Правила для руководства ума. Соч. В 2-х тт. – Т. 1. – С. 78–91, 326 // http://www.krotov.info/lib_sec/05_d/dek/dekart_1_077.htm
21. Делез Ж., Гватари Ф. Что такое философия? – М., 1998.
22. Джеймс В. Прагматизм. – К., 1995. – С. 25–44, 98–117.
23. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К.: Лібра, 1999. – С. 488.
24. Захара І.С. Лекції з історії філософії. Львів: Вид. ЛБА, 1997.
25. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. – К., 1993. – с. 27-64.
26. Іларіон Київський. Слово о Законі і Благодаті. – Львів. 2010.
27. Кант І. Критика практического разума. Соч. В 6-и т.– М., 1965. – Т. 1. – Ч. 1.
28. Кант І. Відповідь на питання, що таке просвітництво? // Мислителі німецького романтизму. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. – С. 158–161.
29. Кант І. Критика чистого розуму. – К., 2000.
30. Карась А.Ф. Філософія громадянського суспільства у класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. – Київ – Львів, 2003.
31. Карнап Р. Преодоление метафизики логическим анализом языка / Из книги под ред. Грязнова А. Ф. Аналитическая философия: становление и развитие. – М., 1998. – С. 69–90.
32. Квіт С. М. Основи герменевтики: Навч. посіб. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2003.
33. Кебуладзе В. Феноменологія. Навчальний посібник. ППС: 2005. – 118 с.
34. Кондзьолка В.В. Нариси історії античної філософії. – Львів, 1993.
35. Кимліка В. Цінність культурного членства // Лібералізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2002.
36. Козловський П. Постмодерна культура // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. – К.: Ваклер, 1996. – С. 214–245.
37. Кульчицький О. Введення в проблематику сутності філософії // Шлемкевич М. Сутність філософії // Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. 191. – Париж – Нью-Йорк – Мюнхен, 1981. – С. 60–72; С. 28–41.
38. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995.
39. Кун Т. Структура наукових революцій. – М., 1990.
40. Лангер Сьюзен. Філософія в новому ключі: Исследование символики разума, ритуала и искусства / Пер. с англ. – М.: Республика, 2000. – С. 9–28.
41. Леві-Строс Клод. Структурна антропологія. – К., 1997. Розд.11. Структура міфів. – С. 195–220.

42. Локк Д. Опыт о человеческом разумении // Соч.: В 3 т. М., 1985. Т.1 – Кн.1-3., Т.2. – Кн. 4.
43. Марсель Г. Трагическая мудрость философии. – М., 1995.
44. Мартін Гайдеггер очима сучасників / Пер. з нім. М. Д. Култаєва. – К.: Стилос, 2002. – 128 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).
45. Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. – К.: КМ Академія, 2004. – С. 104–115 (Суржик); С. 143–157 (Мовна поведінка в ситуації білінгвізму).
46. Мирча Элиаде. Аспекты мифа. – М., 1994.
47. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. Навчальний. посібник – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 640 с.
48. Рижак Л. М. Філософія сталого розвитку людства: навчально-методичний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 518 с.
49. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: Хрестоматія – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 538 с.
50. Пашук А.І. Нариси з історії філософії середніх віків. К., 2007.
51. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2006.
52. Платон. Апологія Сократа / Платон. Діалоги. – К.: Основи, 1995. – С. 20–42.
53. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. – К.: Основи, 1994. – Т. 2.
54. Поппер К. Злиденність історизму. – К., 1996.
55. *Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник / За ред. М. А. Скринника і З.Е. Скринник. – Львів, 2001.*
56. Прицак О. Історіософія та історіографія М. Грушевського. – Київ-Кембрідж, 1991.
57. Рассел Б. Історія західної філософії. – К., 1995 (ч. 1).
58. Рьод В. Шлях філософії: ХІХ-ХХ століття. Пер. з нім. – К., 2010.
59. Сковорода Г. Пізнай в собі людину. – Львів. 1995.
60. Скратон Р. Коротка Історія Новітньої Філософії. – К., 1998.
61. Спиноза Б. Етика. // Избр. Произв.: В 2-х т. – М., 1957. – Т. 2. – С. 361 – 619.
62. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. – К., 1995.
63. Філософія: світ людини. Курс лекцій (Табачковський В. Г., Булатов М. О., Хамітов Н. В.). – К.: Либідь, 2003. – С. 15–36; С. 9–29, 157–179.
64. Франко І. Що таке поступ? (Твори у 50-ти томах. К., 1985. Т. 45.) // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: хрестоматія. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – С. 444–471.
65. Фрейд Э. Психологія. Релігія. Культура. – М., 1992.
66. Чижевський Дм. Лекції з історії української філософії. – Прага, 1927.
67. Шпенглер О. Закат Європи: Очерки морфології мирової історії. – Т.1. Образ и действительность. – Мн., 1998. – С. 147–177.
68. Ясперс К. Про сенс історії // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія Упорядники В. В. Лях, В. С. Пазенок. – К., 1996. – С. 183–213.